

ԼՈՒՍԱՔԵՐ

Լ Ր Ա Գ Ի Ր

ԱԶԳԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԵՐԵՎԱՆԻ ՀԻՆԳԵՍԻՍԻ ԵՒ ՇԱՐԱՔ ՕՐԵՐԸ

ՀԱՍՏԵ
ՎԱՐՁՈՒԹԻՒՆ ԼՈՒՍԱՔԵՐ ԼՐԱԳՐԻ
ԳՐԱԳՈՐԾ

Administration du journal arménien
LOUSSAPER
Boîte Postale 868 Le Caire (Egypte)

ԲԱՃՆԵԳԻՆ

Երկարություն Ոչորսասանման

Ողջ տարածք

Տարեկան	100	20
Վեցամսեայ	50	10
Եռամսեայ	25	5

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Նամակ և գրամ գրելու վարչություն հասցեի հետ
Չհաղթողները ետ չեն պահանջում

Դրամագումարները համար մասնաշաղկապով պահանջվում են

Խմբագրատունը կը գտնուի Մանուկ փողոցի խաչի, քրտմանի
գծի վրայ, Գաֆի և Կար տը Զրամի բնակարանի մեջ

ՀԻՆԵՆ ՆՈՐԸ

Հայկական կոտորածի մը նախապատրաստութեան այս օրումանը նշանները, մեզի անցեալի մը յիշատակներուն սարսուռովը կը ցնցեն։ Մարտնչի բերենք, ինչպէս յիշեցուցինք նախորդ թիւով։

Թիւրք մամուլը իր պաշտօնական յայտարարութիւններովը, 1890ին Պոլսոյ յեղափոխական առաջին շարժումները, « թափառաշրջիկներու խումբէն » — սեքսերի կիսամիտման — անհատներու վերադարձը, հայ ազգը պատասխանատու չընկերու քաղաքականութեամբ։ Սուլթանը կը զգուշանար Հայոց դէմ փառանկան գրգռումէն։ Երբեք ինչպէս Պատրիարքին յայտարարուեցաւ, թէ իսլամներու և Հայերու միջեւ ընդհանրութեան, օտարները պիտի օգտուէին միայն։ Սուլթանը մեղմ վարմունքի մը որոշումը տուաւ, նկատելով որ, ձերբակալեալներու հարցաքննութիւնները, իր անձին դէմ ո'ւ է խորհուրդ չյայտնեցին։ Թուրքային բեկանումը անհատական դէպք մըն էր, գործադիրը աքսոր խրկեցին, մէկտեղ քանի մը երիտասարդ, ընկերավարական գաղափարներ քարոզող, Հայաստանի բարեկարգութեանց հետամուտներուն մեծկակ կարեւորութիւնը չընծայուեցաւ։ Թիւրք իշխանութիւնը անոնց խորհուրդները խեղա՛ որակեց, երեւակայութիւն։

Սակայն, այս զգուշաւորական քաղաքականութիւնը, 1893ին փոխուեցաւ, Սուլթանը իր անձին դէմ Հայոցմէն դաւադրանք մը երկնչելով, վախը զինքը առած էր, Մարդուանի և սահմանակից ուրիշ քաղաքներու պատերը փակցուած յայտարարութիւններէն, որոնք Սուլթան Համիդին մատուցուած գահընկեցութիւնը և Եւսուֆ իզգէտտին եֆէնտինի գահակալութիւնը կը ծանուցանեն։

Այդ աղայամիտ յայտարարութեանց ազդեցութիւնը անմիջապէս ակնհայտ տեսնուեցաւ թէ՛ Մարդուան, թէ՛ ուրիշ քաղաքներ. նմանազէս Պոլսոյ ալ, Շատ չանցած, էնկիւրիի գաղափարներն առնուողներ իշխանութիւնները

ըն մանրամասնութեան հրատարակութիւններ, ամիսներու տեսչութեամբ, իսլամները Հայոց դէմ կը լեցուէին։ Սուլթանը ձեռքին տակ պատրաստ պիտի ունենար, զրգուած մահմէտականութիւնը, զայն Հայոց դէմ արձակելու, երբ պատեհ ժամը գտնուէր։ Երբեք գիտենք։

Հիմակ ալ, միեւնոյն երեւոյթները։ Ռումի, ուսմանակ, մէլիքի թաւերը ամէն օր թիւրք մամուլին մէջ կը պայթին։ Բաւեր, որոնց անցողակի ակնարկութիւն մը իսկ, խոսիւ արդիւրած է։ Բայց, մինչեւ 1893ի առաջը, ծանր պատմութիւնը չէր գոտապարտուեր « Հայաստան », « Հնչակ », « Հայկական թաղայորութիւն » բառերը գրչին տակ առնուողը կամ արտասանողը։ Եւ տակայն, ամիսներ ու ամիսներ մամուլին էջերը այդ բառերով լեցուեցան։

Սուլթանը իր ձեռքին տակ, ինչպէս 1893-95 նորէն պատրաստ կ'ուզէ ունենալ զրգուած մահմէտականութիւն մը, զայն նորէն Հայոց վրայ նետելու համար, երբ պատեհ ժամը նորէն հնչէ։

Կրնայ հնչել — կը խօսինք։

ՏՈՒՐԻԿ

ՀԱՅ ԿԻՆԵՐՈՒՆ

Վրանի մը օր առաջ, հոկտեմբեր 21ին, Սնդիկա մեծաւոր հանդիսաւորութեամբ ատենց, Թրաֆալկարի յաղթանակին և Նիւտոնի մահուանը հարիւրամեակը Ֆրանսական և Սնդիկական նաւատորմերը զմադէմ էին Թրաֆալկար, Սպանիոյ ջուրերը, 1805 հոկտեմբեր 21ին. առաջինը՝ բնդ հրամանատարութեամբ ծովակալ Վիլհելմ Երկրորդը՝ Նիւտոնի Գնտակ մը Սնդիկացի ծովակալը մահացաւ վիրաւորեց, բայց անիկա յաղթանակը տարած էր։ Թրաֆալկարը Նաբոլեոնի ծովային վաթիւրու և զաւա Սնդիկա 1805 հոկտեմբեր 21ին, բացարձակօրէն տէր դարձաւ Սնդիկանոսին։

Դրամամարտ սկսելու առաջ, մեծ-ծովակալը իր խցիկը իջնելով, մահուան նախապատրաստութիւնները տեսաւ։ Գրեց իր կտակը, Նախ, պաղատանք մը առ Ստուած յաղթութիւն մաղկելով իր երկրին՝ Սնդիկայ. յետոյ, թագաւորին և Սնդիկայ ժողովրդին

առաջ կը յանձնէ Տիկին Համիլթոնը, իր սիրուհին։ Երբ իր « ամենասիրեցեալ Էմման », սրուն կը նստի իր վերջին մտածմունքը այն ահեղ ժամուն, ուր կայսրութիւններու ճակատագիրը պիտի վճռուի։ Կտակին մէջ իր ժաղերէն փնջիկ մը կը գնէ իր Էմմային համար, սրուն կը վերադրէ իր բոլոր փողերը « Էմմէ աւելի Էմմաներ ըլլային, աւելի Նիւտոններ պիտի գտնուէին » ըսած էր։ Հոգին կ'առնուէ « Էմմա » մը միջոցով։

Էմմէ մենք ալ մեր Նիւտոնները չունինք, գոցե՛ անոր համար որ Էմմաներ ալ չունինք։

Հայ « կիր » կրնայ սիրել։ Բայց հայ մարդը։

Դիտեցէք որ « երիտասարդ » ու « երիտասարդուհի » չենք ըսել։ Նիւտոն քառսուն ու թ տարեկան մեծաւ։

ՕՒՏԱԿԱՆ ԽՐԱՏ

Երբ ոչխարի կողիկ (քառիք, քիւպատ) կը խորովին, բնդհանրապէս սովորութիւն է, զայն աղել կրակի վրայ դրնել տալ կամ կրակին վրայ գտնուած տանի։ Սխալում։ Սխալ, միսն արիւն դուրս քաշելով, անոր ջուրին մէկ մասը կորնցնել կուտայ և զայն կը կարծրացնէ։ « Քիւպատ » աղելու է, կրակին վրայէն վար առնել յետոյ։

ՄՏԱՆԴՈՒՆԵՐԵՐ

Կ'ուզէ՞ք գիտնալ, թէ մարդ մը ո՞ր յատկութիւններէն զուրկ է։ Դիտեցէք, թէ էն շատ իր ո՞ր յատկութեանցը համար կը պարծնայ։

— Ինչ մը բաներու չենք համարձակիր ձեռնարկել, ոչ թէ անոր համար որ պատարին են, այլ՝ զմարտին են, վասն զի ձեռնարկելու չենք համարձակիր։

ԵՐԿԻՆԻ ՊԵՊԷՆԵՐԸ

Տէր և Տիկին, պեճաղեղ փոճառաւան մը մէջ, պրախտիկաւ ձեռքէն բռնած, որուն համար պէպէք մը պիտի գնեն. յետ բնորոշեան,

— Դիւր։

— Երկու հարիւր դրոշ ողջ։

Տէր և Տիկին զարմացած իրարու երեսնայեալ,

Տիկինը վաճառողին։

— Բայց, ճշմարտեան աւելի սուղ է։ Խանութեանը պրախտիկին ակնարկով մը,

— Այո, տիկին — վարանաւ — բայց ասիկայ ճշմարտեան աւելի սուղ կը շինուի։

ԻՇԽԱՆ ՍԱՊԱՆԵՏՏԻՆԻՆ

Ըստ մեր Թիւրք ժառանգման, կը բարգմանեն իշխան Սապանտիսին կոչուած Հայո։

Սրեկըն վերջին լարերը մեզի կ'իմացնեն, թէ Հայկական յեղափոխութեան գործունէութիւնը, ամանեան կայսրութեան ինչ ինչ գաւառներուն մէջ կը վերսկսի իզմիր, Պիտան, Կ. Պոլսոյ իսկ շատեղի քանակութեամբ պայթուցիկ անօթներ գրտնուեր են։

Այս յեղափոխական գործունէութեանց խոստովանեալ նպատակն է եղեր, Եւրոպան ի նպատակ Հայոց միջամտելու ստիպել։ Այս միջամտութեան խնդիրը որքան Հայերը նայնքան ալ Թիւրքերը շահագրգռուեն, օգտակար կը համարինք մեր հարեւակիցներուն, ինչպէս և ըստաղակիրք աշխարհին ալ, ծանօթացնել կարծիքը թիւրք ամբողջ նոր սերունդի մը, որ նոր կը բարձրանայ, իր պարտականութիւններուն և գործութեանը զխաղցութեամբ։

Հայերը կը պնդեն, թէ Թիւրքիոյ մէջ իրենք բազաղակրթութեան դասը կը պաշտպանեն. իսկ մենք ալ այն համոզումը ունինք որ, եթէ այս ժողովրդին մէկ մասը իր ջանքերովը և աշխատութեամբը յառաջդիմութեան կը նպաստէ, յեղափոխականներուն ի գործ դրած միջոցները այս յառաջդիմութեան արդարացնել հեռի են։

Խոստովայող շատ սակաւթիւ փոքրամասնութիւն մը, ոմախոսելով անընդունաւ մարդեր, նախապէս և զիտակցողն կը գոհէ կեանքը։ Հայերու մեծամասնութեան մը, զոր այսպէս կը մատնէ, գրեթէ ինքնաշարժ վրիժառութեանցը աւելի բաւարար մեծամասնութեան մը, որ վայրագօրէն յարձակում կը կրէ և կը գրգռի։

Այս հարաւաճումները, որոնք ի գործ կը դրուին, երկրայական միջամտութիւն մը առաջ բերելու նպատակաւ, գոցե՛ գոցե՛ արդարացում մը գտնին, եթէ Հայոց վիճակին բարեքանդ նպատակն է. բայց, առաջ, այդ վիճակը աւելի կը վատթարացնեն։

Այդ բռնադատ միջոցներով, հայ յեղափոխական բազաղակրթութիւնը տարօրինակապէս կը մեքենայ շարժման կառավարութեան ի գործ դրած միջոցներուն, և այնքան աւելի կը հեռանայ հաշտուելէ։

կայսրութեան թիւը տարրին հետ. Հայերը և թիւը բոլոր ընդ ընդ յարատեւ դրացնութեամբ ապրելու սահմանում ըլլալով, երկու ժողովուրդներուն շահը կը պահանջէ վերսկսիլ բարեք յարաբերութիւնները: Խեղճի մօտ չէ, երկու ժողովուրդին ալ վերականգնումը յուսալ, առանց հաստատահիմն խաղաղութեան մը երաշխաւորմանը. ու այս ներքին խաղաղութիւնը չկրնար բռնի պարտադիր ըլլալ օտարականին քաղաքական կամ զինուորական միջամտութեամբը (խաբէպատիր կամ վաղանցիկ):

Ընկերական անկեղծ և փոխադարձաբար ուղղամիտ յարաբերութեանց արտագրութիւնը պէտք է ըլլայ այդ խաղաղութիւնը: Արդ, երեւոյցի բոլոր ճամբորդները, որոնք անձնական յարաբերութիւններ հաստատած և մշակած են թիւրքերուն հետ մասնաւորապէս փոքր Ասիա-իրաց առեւտրական թափառաշրջիկ Բիւրսերը և ուրիշ խոռվարարները — կը համաձայնին անոնց պարկեշտութիւնը և ներդրումը ու զին ճանաչելու մէջ:

Թիւրքիան իր կոռուլարութեան գործերէն դատողներն են, որ անոր ապագայէն կը յուսահատին. բայց յայտնադիման անիրաւութիւն մըն է, խաղաղակեաց և ընկերակալ թիւրք ժողովուրդը շփոթել վարչութեան մը հետ, որ, զայն կայսրութեան միւս բոլոր ժողովուրդներէն աւելի կը շահագործէ: Իր քաղաքակրթիկ դերին մէջ այնքան ողբալիօրէն անյաջող եղած պաշտօնական թիւրքիոյ ետին, ընկերական թիւրքիա մը կայ, որ կայսրութեան ամբողջակի ալժամեացմանը կը ձգտի, յաջողման անհունօրէն աւելի հաւանականութեամբ:

Այս նոր թիւրքիան կը թուագրի այն եղանակէն որ հանրային կրթութիւնը երկրին մէջ սկսեալ բարգաւաճել, հազիւ կէս դար կայ: Եւրոպէն, հակառակ այն բոլոր արգելքներուն զոր հանրային իշխանութեանց անընդունակութիւնը և անկամութիւնը իր գէմը կը բարձրացնէր, գաղափարներու յառաջդիմութիւնը յարատեւ եղաւ, և մինչեւ իր գոհերն ալ տուաւ: Այդ հետզհետէ աւելի լուսաւորուող երիտասարդութեան ներկայացուցիչներէն աւելի քան քսան հազար երիտասարդ, հիմակ կայսրութեան անհամար բանտերուն մէջ կը հոգեվարին: Իժարադ գեղացիներուն զաւակները, որոնք կրթուելու համար քաղաքները կուգան, զեղերու խորքը կը նետուին, իրենց ընտանիքէն հեռու, դեռ պանական պաշտպանութենէ հեռու. բայց, քաղաքական դատապարտեալներ ըլլան թէ աքսորեալներ, ամէն ուրեք ուր կը բնակին, հոն մտաւորական գործունէութեան վառարաններ կ'արձարծեն: Այդ երիտասարդութիւնն է, կ'ըսէ, համբարատարութեամբ, բայց ապահովութեամբ դարձնողը նորագոյն և ազատական թիւրքիոյ մը, որ հանրային իշխանութիւնները ի հարկէ պիտի պարտաւորէ պարտականութիւններ իրենց ժամանակին և երկրին ըզձանքներուն համաձայն ըմբռնել կարեկցելով օսմանեան բուր ժողովուրդներուն զթաղուութեանցը: Այդ երիտասարդութիւնը ամէն ցեղերուն տառապանքները, և մասնաւորապէս Հայերուն, կը նկատէ իր ազգային ամօթապարտութիւն մը: Բայց նաեւ համոզուած ըլլալով թէ, որպէս զի ամէնքը փրկուին, պէտք է որ անհատը զարգանայ և յարգուի, և վարչական ընդարձակ ապակեզրու-

նացում մը նպաստաւորէ անոր անձնական նախաձեռնութիւնը, այդ երիտասարդութիւնը եռանդալին կ'ըզձայ ընդհանուր հաշտութիւն մը, ամէնուն բարեացակամութեամբը երաշխաւորելու:

Թիւրքերը՝ որոնց անիրաւաբար կը վերադրուի Հայերը ջնջելու խորհուրդը, անցեալին մէջ այդ բանը չեն ըրած, այնպիսի առեւտր մը որ նոյն իսկ մահալապեաններուն կեանքը բազմազան կը դնէ: Ինչո՞ւ այդ բանը պիտի ընեն այսօր: Թարգած են անոնց լեզուն, կրօնը, բարքերը, և հայկական կեանքի թաղաքային ամենաընդարձակ ինքնավարութիւն թողարած են. ու այս ինքնավարութիւնը տուած են ամէն ժողովուրդներուն ինչպէս ամէն կեանքիներուն:

Փոխանակ, «գործով տարածման» հետամտելու, մեր հայ հայրենակիցները իրենց շահերուն աւելի նպաստաւոր ուղղութեամբ պիտի դարձնեն, թիւրք միջավայրերու մէջ գաղափարի տարածում ընելով, հոն, ուշադիր ակնհայտ պիտի դառնան և սրտեր որոնք շատ զգածեալ են, վասն զի կը մահանան միեւնոյն տառապանքներովը և յոյս կը տածեն մօտաւոր ու վերջական ազատացման մը:

Sabaheddine

Բարիկ, սեպտեմբեր 1905

ՈՍԿԵՐՈՒՆԻ ՔԱՂԱՔԸ

Հոգ բռնեա, ոսկի կտրի:

Պաքու, որուն վրայ արդէն խօսեցանք, կասկից ծովի էն կարեւոր նաւահանգիստն է, կեղերական կայանը՝ Անգրիկիտի, Պարսկաստանի, Անգրիկասպեան երկիրներու և Ռուսաստանի միջեւ:

Պարսկաստանէն ու Անգրիկասպեանէն մեծ քանակութեամբ ցփսի, մետաքս գործածներ, գորգ և մրգեղէն կը բերուին, որոնք հիւսիսային Ռուսաստան կը փոխադրուին: Իսկ այն տեղէն ոսկեայ, արծաթեայ նիւթեր, շաքար և բազմատեսակ ապրանք կը հասնին այդ երկիրներուն համար:

Պաքուի մէջ, ժողովուրդը շարունակ լարուած կեանքով մը կ'ապրի. փոյթեանց ջանք մը, անհանգստութիւն մը ունի՝ շահելու, հարստանալու: Իմենքն ալ կ'ուզեն օգտուիլ այն առիթէն, որ օրը օրին կը ներկայանայ: Բայց երբեք պէտք չի մնար այնքան շատ շարժաւորելու. հարստութիւնը ինքնին կուգայ:

Բաղդի ոսկի անձրեւն է այդ...

Ժամանակին քիչ մը տըթուն գտնուողները աշխատեալ են հոգ ձեռք բերել, ու երբ նախ զործը յառաջադիմեր է. իրենք ալ սկսեալ են հողերին հետզհետէ ծախել աներեւակայելի սուղ գներով, նախ թի գործերու մէջ միտնել, և այսպէս իրենց հարստութիւնը բազմապատկել:

Հոգ բռնեա, ոսկի կտրի օրհնութիւնը՝ ճիշտ Պաքուցիներուն տրուած է:

Միլիոնաւորներ ցոյց կուտան, որոնք ժամանակով իրենց գիւղերէն տրեխով հասած են Պաքու, և բռնակրութիւն ըրած:

Բայց հիմա, Պաքու, դիւրաւ հարեւաւորութիւն չա՞տ գիւրացած է:

Այս վերջին տաս տասնհինգ տարիները երեւոյթական շատ մը ընկերութիւններ եկած են հաստատուիլ Պաքու, իրենց հետ բերելով խեղ, ճարտարագիտութիւն և ահագին գրամագլուխ:

Օտար ընկերութիւններէն աչքի զարնողները անգլիականներն են, որոնք լուրջ ու գործնական միջոցներով կ'աշխատեն Պաքուի նախ զործերը ամբողջովին իրենց ձեռքը անցընելու:

Գիտական բնութիւններով հաստատուած է, թէ Պաքու երկրագործի նախ զարտադրող տեղերուն մէջ ամենանշանաւորն է իր անսպառելի հանքերով:

Կակայն երբեք, տեղացի նախ զարտերէն շատեր, գիտութեան այդ վեղի թեւաշաւատ, ծախեր են իրենց նախ զարտերը, չլիմանալով կրկնաբէք գինիքու մատուցման: Այսպէս՝ օտար երկրացի ընկերութիւններ, Պաքու մեծ դիրք մը գրաւել սկսած են:

Գիւրախաբ տեղացիները ետքէն շատ զղջացեր են, բայց անօգուտ. բան մը չեն կրցած ընել:

Ըրինակ՝ թիւրք թաղիէլ, իր մէկ նախ զանքը հինգ միլիոն ռուպլի կը ծախէ անգլիական վիշաւ ընկերութեան, որ մէկ տարուան մէջ մայր դարձը կը հանէ: Թաղիէլ, ապշեցուցիչ իրողութիւնը տեսնելով իրար կ'անցնի, հինգի տեղ տա որ միլիոն կ'առաջարկէ վիշաւին, նախ զանքը ետ առնելու համար, բայց չ'աջողիր, ու ցաւէն խելագարման կը մտնեայ: Այսպէս շատ դասն փորձեր կրեցին Պաքուցի նախ զարտերը, բայց խրատուեցան վերջապէս:

Անոնք ո՛չ միայն սկսեցին իրենց նախ զանքերը ալիւս ձեռքէ չհանել, այլ նաեւ օտար ընկերութիւններու գէմ մրցելու համար, իրենց ուժերը միացնելով, շահակցական հսկայ ընկերութիւններ կազմել:

Հիմա, կոռուլարութիւնն ալ առջի պէս չբախտեալ օտար ընկերութիւններու մուտքը իր նախ զարտերէն ալիւս ընկերական մտածումով, թէ ինչո՞ւ ոսկիները օտար երկիրներ քաշուին, և տեղացիներն ու իր դանձարանք չհարստանան:

Ս. ՆՈՍԿԵՐՈՒՆԻ

ՀԱՅ ԵՆԿԵՆԾԱՆԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

ԵՒ

ՍՈՒԼԹԱՆԸ

Կ. Պոլսոյ Սեպտ. 30 (Հոկտ. 13) Թուակիր Թերթերը կը հրատարակեն «Հայաստանական ուղեբանք», մատուցած «յոսա կայսերական գոհայից» խորագրին ներքեւ պատճեններն այն գրութեանց որոնք Եւրալըզի պալատը մատուցած են, սուլթանին սիրտը առնելու համար, որպէս զի Զարդ մը չհրամայէ:

Առաջինին ներքեւ ստորագրած են Մազաքիա Պաթարաք, և չորս արքայի սկստու և եօթ կայսիսպոս:

Արքայի սկստաններն են՝ Մարապ, Բարթուղիմէոս, Գրիգորիոս, Վահրամ, Եպիսկոպոսներն են՝ Տիմոթիոս, Հմայեակ, Մկրտիչ, Գէորգ, Գաբրիէլ, Մովսէս, Արիստակէս:

Միւս ուղեբանք ստորագրած են Պատրիարքն ու կրօնական և քաղաքական ժողովի անդամները:

Կրօնական ժողովին անդամներն են՝ Գրիգորիոս և Վահրամ Երեւակիսկոպոսները, Գաբրիէլ Եպիսկոպոսը, և կաթողիկոս, Յովհաննէս, Կարապետ աւագ բէցները:

Քաղաքական ժողովին անդամներն են՝ Գաբրիէլ Նորատունկեան, Գրիգոր

Խորաթ, Տիգրան Կուսուքեան, Տիգրան Տէր Էրեւսեան, Միհրան Սէթեան, Սեպուհ Տէմիրճիպաշեան, Մկրտիչ Սառեան:

Այս առթիւ գիտելի է որ կրօնական ժողովի տասնչորս անդամներն, վեց մասցած են միայն, և քաղաքական տասնչորս անդամներն եօթը. հետեւաբար, իրաւունք կեղծութեան վարչութիւնը որ քսանութ անդամ կը կազմուի, այժմ ունի տասներեք անդամ միայն: Միւս տարուան մէջ տասնհինգ անդամ պակսեր են, այսինքն՝ մեծամասնութիւնը:

Այս «ուղեբանքը» Պոլսոյ Պրանսերէն և Յուսարէն Թերթերուն մէջ ալ հրատարակուած են, բայց հայեւոր թարգմանութիւնը չտեսանք: Հայ թերթերը թրքերէնով տպագրած են, հաւանօրէն ժամանակ չունենալով անմիջական թարգմանութեան:

Գիտաբանութիւն կրեցինք բան մը հասկնալու ուղեբանք մը որ սա սնով գրուած է «Զուր զարկը մէքեարիմ» տէւիլը ձէնապը ձիհանպանիլէրիստէ միւս թէղլը...»

Այս յատկանշական գրութեան պիտի ջանանք քաղաք մը թարգմանել, իբր նմուշ:

Այդ միևնոյն օրը, հրատարակուած է, Կիլիկիոյ կաթողիկոսին Ասանայէն Սեպտ. 28 թուականով ուղղած «Հայաստանական և երախտագիտական հեռագիրը», ընդարձակ հեռագիր մը, որուն հայեւորն ալ հրատարակուած է:

Ահա քանի մը սոդ:

«Ինչհարժեշտ է չանսալ արտաքին խոռվարարական թեւադրութեանց, հաստատաւորութեան համար և երախտագիտական մէջ:

Ժամանակէ մը ի վեր ի Զմիւնիս և ի Պոլիս կայերելի ձեռնարկներու մէջ գտնուող անդորութեան և հանդուստութեան բարեոյն և տուելութեան անտեղեակ անձերը նուաճելու համար, վեհ, կայսեր շնորհիւ կայս, կառավարութեան ձեռք տուած ազգու միջոցները արժանի են յատուկ շնորհակալութեան:

Կըմբոսնեք, ի հարկին, «ողորման քաղաքականութեան» մը պէտք է, բայց պէ՛տք մըն է նաեւ, կաթողիկոսական վիշալութեամբ ժողովուրդին վրայ բնասուողի ուսման գործեր, որոնց ինչ ըլլալը ակնհայտ է նոյն իսկ եւրոպացիներու վիշալութեամբ: Տեղը չէ՝ հարցնել այդ Աստուծոյ խելակեցական թէ «Քուսի կուր աշխարհ ուսման տեսար, քուսի խուլ ականջով գողթութեմ լսեցիր»:

Եւ երբ բանտերուն մէջ կը տնջուին, կը խոշտանդուին, չար չարանքի տակ կը մեռնին հարիւրաւոր Հայեր, որոնք ո՛չ ուսման երեսը տեսած ունին, ո՛չ ալ բաժանակին ինչ ըլլալը գիտեն, հայ կաթողիկոս մը գայ և «օ՛րս ըլլայ, օ՛րս աղաղակէ ցնծալ ինչ»:

«Հովիւ քաջ գտնէն իւր գնէ ի վերայ ոչխարաց»:

Բարեբաղդաբար, այդ չկաթողիկոսը ազգին ընտրածը չէ: Ազգը Արեւիկեանը կ'ընտրէր: Գէորգ Երեւակեանը և Սակակ Թապալեանները Եւրալըզին ընծայեալն են:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

Պաշտպանության հարցը մեր առաջին հարցն էր...

Յետ Խոսքերի Պաշտպանության պետությունը...

«Երրորդ այդ պահանջները...

«Երրորդ այդ պահանջները...

«Երրորդ այդ պահանջները...

«Երրորդ այդ պահանջները...

Պաշտպանության հարցը մեր առաջին հարցն էր...

Յետ Խոսքերի Պաշտպանության պետությունը...

«Երրորդ այդ պահանջները...

«Երրորդ այդ պահանջները...

«Երրորդ այդ պահանջները...

«Երրորդ այդ պահանջները...

«Երրորդ այդ պահանջները...

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ ԺԱՄԱՆՈՒՍ ԱՌԱՋՆՈՐԴԻՆ

Երկր ժամը 3ին, հոգ քաղաք...

Առաջինը կ'ընկերանային...

Յունացի և Ղաթալիները...

Կայսրանին առջև ինք Լանսո...

Առաջինը զգեստաւորւած...

«Երրորդ այդ պահանջները...

«Երրորդ այդ պահանջները...

«Երրորդ այդ պահանջները...

«Երրորդ այդ պահանջները...

Պաշտպանության հարցը մեր առաջին հարցն էր...

ՅԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Հոկտեմբեր 23-25 ԲԵՐԴՊՈՒՐԿ...

«Երրորդ այդ պահանջները...

«Երրորդ այդ պահանջները...

«Երրորդ այդ պահանջները...

«Երրորդ այդ պահանջները...

«Երրորդ այդ պահանջները...

«Երրորդ այդ պահանջները...

«Երրորդ այդ պահանջները...

